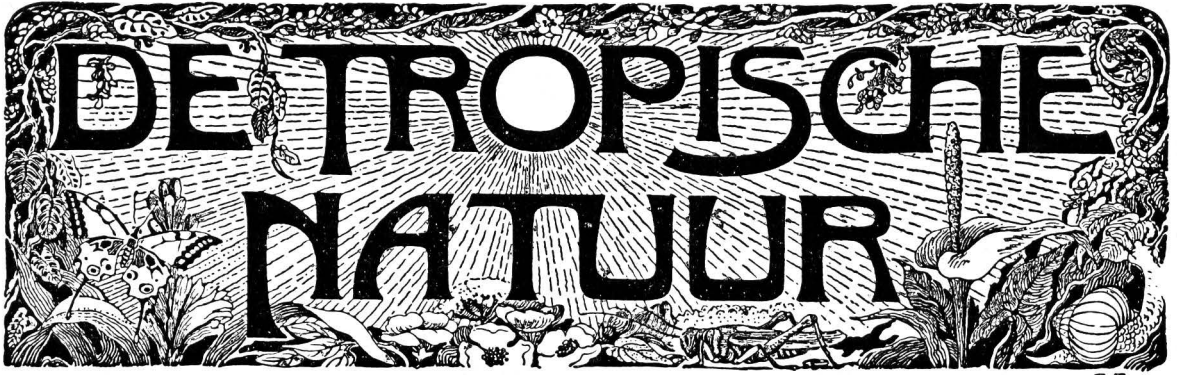

Redactie: Dr K. W. DAMMERMAN, Prof. Dr H. C. DELSMAN, Dr D. F. VAN SLOOTEN.

Vaste Medewerkers: Dr J. G. B. BEUMÉE, Prof. Dr W. M. DOCTERS VAN LEEUWEN,
Edw. JACOBSON, Dr S. C. J. JOCHEMS, Dr S. LEEFMANS,
:- J. C. VAN DER MEER MOHR Jr. -:

Adres der Redactie: Van Imhoffweg 10, Buitenzorg

§§ §§ **ABONNEMENTSPRIJS VOOR NIET-LEDEN DER N. I. N. H. V. f 8.50** §§ §§

INHEEMSCHE TAXONOMIE

„Het schijnt de vraag, of het woord „weling” als naam voor *Bungarus candidus* niet eenigszins gekunsteld of misschien zelfs wel bedacht is; hoogstens hebben wij m.i. met een zeer *localen* naam te doen”. Aldus — lichtelijk gewijzigd — de heer Jhr W. C. VAN HEURN in zijn artikel „Herpetologische Aanteekeningen I” in aflevering 7 (1930) van De Tropische Natuur.

Naar aanleiding van deze opmerking moet ik in de eerste plaats mededeelen, dat ook ik, zoowel *Bungarus candidus* L. als *B. fasciatus* SCHN. (in West-Java) steeds *beide* heb hooren aanduiden als oelar (Maleisch) of oraj (Soendaneesch) belang en mijn vraag of men geen oelar, resp. oraj weling kende met het ontkennende antwoord bijna steeds den fijn ironischen glimlach op het gezicht van den onder-vraagde deed verschijnen, die bij den van nature wellevenden Oosterling in de plaats wordt gesteld van ons meer onomwonden: „Ben-je wel recht snik”? Toch ben ik ervan overtuigd, dat als ik mij had uitgeput, om de verschillen tusschen de twee slangensoorten aan te toonen, men zich zeer spoedig gewonnen zou hebben gegeven en verklaard zou hebben: „Ja, zeker, U heeft gelijk, er is een oelar belang en een oelar beling. De laatste heet zoo, omdat-ie van Chineesch porcelein gemaakt lijkt”. Want onze inheemsche broeder is veel meer dan wij doordrongen van de Shakespeariaansche filosofie, zich uitende in de beroemde vraag: „What is in a name”? Het volgende moge hierop een paar illustraties leveren.

Een vijftientig jaren geleden had ik het mij in het hoofd gezet, om een lijst samen te stellen van Inlandsche, speciaal Bataviaasch-Maleische zoölogische

benamingen, in het bijzonder van de namen van vogels. Ik gaf mij daarvoor heel veel moeite, noteerde alles, wat ik opving en vergeleek het opgeteekende met elkaar. Het resultaat was niet bemoedigend. In landstreken, nauwelijks een tiental kilometers van elkander gelegen, had men verschillende aanduidingen voor dezelfde soorten of dezelfde aanduiding voor verschillende soorten van vogels. Ook ondervond ik, dat het Bataviasche idioom in hooge mate „levend” was, d.i. zich al maar door vervormde. Namen, die enkele jaren geleden nog algemeen gebruikelijk waren, waren heden reeds totaal in onbruik geraakt, bij het opkomende geslacht soms zelfs geheel onbekend en vervangen door andere. Zeer teekenende voorbeelden hiervan zijn het verdrongen zijn van den naam „blekek” voor *Gallinago stenura* BP. door „boeroengsenip” (snip) en nog meer van de destijds zeer algemeene, thans in het geheel niet meer gehoorde uitdrukking „blekek boelan” door het destijds sporadisch gebruikte „peloeng” voor *Rostratula benghalensis* (?).

Het ergste van alles is echter, dat het van nature zoo fijne onderscheidingsvermogen van den Inlander in zake zoölogische en botanische soortkenmerken is teloor gegaan, althans in de Ommelanden van Batavia, tegelijk met vele oude, gemoedelijke gewoonten. Men heeft eenvoudig geen oog meer voor soortverschillen en haspelt diersoorten, die eene oppervlakkige gelijkenis met elkander hebben, door elkaar. Zoo b. v. de twee tortelduiven *Turter tigrinus* TEMM. en *T. bitorquatus* TEMM., resp. tekoekeoer en deroek geheeten, doch beide heel vaak juist met den verkeerden naam aangeduid. Meermalen verwart men ook de bovengenoemde watersnip (*Gallinago stenura*) met den goudpluvier *Charadrius fulvus* GM.; evenzoo zulke algemeen bekende vogeltjes als de periet (*Uroloncha leucogastroides* HORSF. et MOORE) en de peking (*Munia nisoria* TEMM.). En tegenwoordig is er geen enkele kampoeng-man meer, die onderscheid ziet tusschen den poejoe (*Turnix pugnax* TEMM.) en den poejoe batoe of pepèkko (*Excalfactoria chinensis* L.), niet-tegenstaande het aanzienlijke verschil in grootte, dat men echter, daarop attent gemaakt, verklaart door vertegenwoordigers van de laatste soort te doodverven als jongen van de eerste. In den tijd, toen men den *Excalfactoria* — die in de laaglanden van Batavia tegenwoordig ook veel schaarscher is dan vroeger — nog wel als iets anders dan den poejoe onderkende, bestond er nochtans in zoover begripsverwarring, dat men haan en hen als afzonderlijke soorten beschouwde, elk aangeduid met een der hooger genoemde Inlandsche namen.

Maar de „classieke” fout — ik heb nog nooit sinds tijden her een Bataviaschen Inlander ontmoet, die haar niet maakte — is de verwarring van den grondlijster *Eucichla cyanura* BODD., Mal. en Soend. paok, met den lijster *Geocichla rubecula* GOULD., waarvoor KONINGSBERGER (De Vogels van Java enz., I, blz. 83) den Soendaneeschen naam manoek tjatjing (wormvogel) opgeeft, wat dus in het Bataviaasch Maleisch (Betawiorah) zou moeten heeten „boeroeng tjatjing”. Er bestaat inderdaad een zeer, zeer oppervlakkige gelijkenis tusschen beider pluimage, waarin de kleur dofblauw een belangrijke plaats inneemt, echter anders over het lichaam verdeeld. Verder bestaat er eene frappante overeenkomst in de levenswijze van de twee. Beide zijn nl. karakteristieke bodemvogels en gaan stilletjes alleen of gepaard hun gang op zwaar beschaduwde, eenigszins vochtige plekken van den grond, b. v. in salaktuinen of dichte bamboeboschjes, waar zij vermoedelijk het meest voor hen geëigend aas vinden. Opgejaagd, vliegen zij juist zoo ver weg

als noodig is om in het begroeide terrein buiten het gezicht van den verstoorder te geraken en wachten dan tot het veronderstelde gevaar geweken is, waarna zij weder terugkeeren naar de plaats, waar zij zich eerst bevonden. Daarmede houdt echter de gelijkenis op. De *Geocichla*, getooid met helder oranjebruine vederen op kop, nek, borst en buik, waarvan geen spoor te bekennen is bij den anderen vogel, wiens meest typische afstandskenmerk weer is een duidelijk waarneembare heldergele superciliairband, heeft verder een schitterend mooien slag, is een zangvogel van de eerste orde, die de in dit opzicht beter bekende *Copsychus musicus* RAFFL. (koetjitja) in vocale talenten ver overtreft, ofschoon hij bij verre niet zoo gul is met het toonen er van. De *Eucichla* daarentegen brengt niets anders voort dan eenige schrille, vrij wanluidende kreten. Al deze waarlijk niet onbeduidende verschillen beletten den Bataviaschen ommelander niet, om beide soorten samen te smelten tot één, aan welke hij den naam van den laatstgenoemden vogel geeft, dus „boeroeng paok”.

In den tijd, waarvan ik boven melding maakte, nl. toen ik nog met de eersuchtige bedoeling rondliep, om de ornithologische wetenschap (of is het de philologische?) te verrijken met eene lijst van diernamen in het Bataviasche taaleigen, trok deze anomalie al spoedig mijn aandacht. Telkenmale als ik, in gezelschap van een der landskinderen een *Geocichla rubecula* in het oog kreeg, vroeg ik hem leergierig, hoe het gevogelte in zijn taal heette en kreeg ik steeds het prompte antwoord: „boeroeng paok”. Of het geen „boeroeng tjatjing” was? Welwillende glimlach — zie voor de beteekenis het begin van dit artikel — en de opmerking, dat het wel zoo zijn zou, als mijnheer het goedvond. Ontmoetten wij daarna een *Eucichla cyanura* en deed ik dezelfde vraag omtrent den naam, dan keek men mij met een uitdrukking van verbazing aan en gaf het bescheid: „Maar mijnheer, je hebt toch zelf gezegd, dat het een boeroeng tjatjing is”? — „Ja, maar dat was een andere vogel”. — „Geen quaestie van, sama djoega, toean!” — „Nu, dan zal ik je het verschil laten zien; let even op. Zie je die gele strepen opzij van den kop van dezen vogel”? „Zeer zeker”. — „Nu, die andere vogel heeft ze niet”. Ongeloovig lachje. Ik had den bof, dat wij later op den dag nog eens een *Geocichla* ontmoetten. Ik wees er mijn man op en vroeg hem, of hij het verschil zag, waarop hij bevestigend antwoordde. „Welnu dan, wat is dit voor een vogel?” — „Een boeroeng paok”. — „En die van zooeven”? — „Ook een boeroeng paok”. — „Maar vent, je zegt toch zelf, dat er verschil is?” — „Betoel toean, maar dat komt daar vandaan, dat dit het wijfje is en die andere het mannetje”. Tegen die logica was ik niet opgewassen!

Ik heb de proef met *Geocichla rubecula* en *Eucichla cyanura* meermalen herhaald, nooit met het resultaat, dat ik hoopte van het uitdrukkelijk opmerkzaam maken op de verschilpunten. Meestal keek men mij dan eens aan en onderdrukte zichtbaar de opmerking: „Toean, wat geef je je toch een moeite voor zoo’n onbenullige zaak”. Maar ééns heb ik toch een heel klein succes kunnen boeken. Toen zeide de ondervraagde, nadat ik hem het onderscheid weer duidelijk gemaakt had: „Waarlijk mijnheer, je hebt gelijk; het zijn twee verschillende soorten van „boeroengs”; die van zooeven nl. — dit was de *Geocichla* — is de „boeroeng paok” zonder meer en deze — de *Eucichla* — noemen wij „paok penganten” (paok-bruid). De brave man bedoelde echter niet daarmede uit te drukken — wat misschien een paar lezers zouden denken — dat de *Eucichla* een *Geocichla* in bruiloftskleed was, doch verzon eenvoudig een fonkelnieuwen naam, om den „blanda” met zijn gekke vragen een genoe-

gen te doen en om verder van hem af te zijn. East is East and West is West! Ik denk, dat de naam *o e l a r w e l i n g* op ongeveer overeenkomstige wijze in de wereld is gekomen. Stel U daarvoor slechts voor, dat ik de naamlijst toch had gepubliceerd en daarop melding had gemaakt van den „*b o e r o e n g p a o k p e n g a n t e n*”. Wel, dan zou er nog niet veel kwaad mee gedaan zijn, denkt wellicht menigeen, omdat de auteur van die lijst niet voldoende bekleed zou zijn geweest met gezag in wetenschappelijke kringen, om haar als sérieus werk te doen accepteren. Accoord! Maar men verbeelde zich vooral niet, dat zeer geleerde mannen, wèl bekleed met het bovenbedoelde gezag, die natuurhistorische (of andere) nasporingen doen en daarover min of meer dikke boeken schrijven, *nooit* worden bij den neus genomen door schalksche boertjes. Ik durf zelfs zoo ver te gaan — al klinkt het wat aanmatigend — dat die arme doctors en professors *vaker* dan ik tot object zullen dienen van dergelijke snakerijen en dāt om de nuchtere reden, dat ten opzichte van mij, die beter thuis is in de talen des lands dan de meesten hunner, het risico zooveel grooter is, dat ik de zaak „door” krijg — gelijk in het bovenstaande voorbeeld ook het geval was — en daarop zal reageeren op eene wijze, die blijk geeft van gemarkeerde onwelwillendheid jegens den „heerenbedrieger”, die revanche neemt voor zooveel boerenbedrog, waarvan hij het lijdend voorwerp is geweest. D.w.z. men *vreest* van een in dat opzicht „pienteren” toean, dat hij boos wordt en dan naar den Gouverneur Generaal zal loopen om te verzoeken in die dessa de landrente te verhoogen, zoo niet erger. Wat mij betreft echter, buiten beschouwing gelaten mijn eventueel succes bij zoo’n fiscaal représaille-maatregel, kan ik eerlijk zeggen mij nog nooit vertoornd te hebben over dergelijke pogingen, om mij er eens tusschen te nemen. Daarvoor heb ik te veel waardeering voor zulke rustieke jokkernijen, aan welker welslagen bij goede, doch wat naieve vrienden ik zelfs nu en dan een handje medehelp. Niets is leerzamer, dan het als ontwikkeld man nu en dan om den tuin geleid worden door een ongeletterden dorpeling. Het is waarlijk nuttig voor onze zelfkennis en stimuleert den critischen geest in ons.

J. OLIVIER.

„Der tropische Regenwald — und nur dieser kann nebst seinem subtropischen Bruder auf die Bezeichnung „Urwald” wirklich Anspruch machen — ist in seiner floristischen Zusammensetzung von Ort zu Ort sehr wechselnd, so dasz nur ein Fachbotaniker über die einzelnen Pflanzenarten unterrichtet sein kann. Aber sein Habitus ist auf der ganzen Erde, wo immer seine Vorbedingungen: hohe mittlere Jahrestemperatur und gleichmässig über das ganze Jahr verteilte Niederschläge von nicht unter 2000 mm Höhe vorhanden sind, der gleiche.”. . .

„Die Ausdehnung der Monsunwälder ist sehr viel grösser als die der Regenwälder auf der Erde. Ihr Hauptcharakterzug ist der ausgeprägte Laubfall der Mehrzahl der Bäume zu Beginn der Trockenzeit. Die Zahl der Baum- und Straucharten ist gegenüber dem Regenwald erheblich reduziert. Bestände aus sehr wenigen Baumarten sind nicht selten. Im typischen Monsunwald fehlen bei stärkerer Verzweigung der Stämme und geringerer Blattgrösze des Laubes die Plankenwurzeln. Das Waldinnere ist heller und am Boden tritt in grösserer Ausdehnung der in Regenwäldern fast fehlende Grasunterwuchs hervor. Dasz Übergänge aller Art zu den Regenwäldern vorhanden sind, liegt auf der Hand.”

Uit: Dr P. VAGELER: „Grundriss der tropischen und subtropischen Bodenkunde für Pflanzler und Studierende”, 1930.